

Här presenteras TRE FRÄMMANDE OCH INVASIVA STORMUSSEL-ARTER: kvaggamusslan samt den grovribbade och den finribbade olivmusslan. Arterna har ännu inte påträffats i landet, men förekommer i vårt när-område och kan förväntas sprida sig hit.

Kvaggamussla (*Dreissena bugensis*)

Utseende: Arten liknar vandrarmusslan, men översidan saknar den skarpa kantköl som är karakteristisk för den arten. Skalets ytterant bildar på undersidan en jämnt rundad båge, vilket gör att hela skalets omkrets i formen liknar ett D. Skalhalvorna är asymmetriska, vilket gör att de möts i en böjd linje, inte en rak som hos vandrarmusslan. Skalet når en längd av cirka 17-32 millimeter. Kvaggamusslan är alltså oftast något mindre än vandrarmusslan. Liksom vandrarmusslan har arten mörka ränder på ljusare underlag, men jämfört med den senare arten är ränderna betydligt blekare, mer diffusa och oregelbundna.

Biologi: Liksom vandrarmusslan härstammar kvaggamusslan från det ponto-kaspiska området (svartahavsområdet) och har därifrån spridits med människans hjälp. I början 1990-talet påvisades den i de Stora sjöarna i USA, där den delvis undanträngt vandrarmusslan. Under 2000-talets första decennium spreds arten till Europa genom Donau- och Rhensystemen samt deras kanalsystem. Första fyndet i Storbritannien gjordes 2014 och det första fyndet i Östersjöområdet samma år i Polen, Szczecin (Stettin)-lagunen. I de Stora sjöarna i USA har arten påträffats på stora djup, ner till 130 meter. Även om den oftast fäster sig med byssustrådar på hårda föremål kan den också, till skillnad från vandrarmusslan, leva nergrävd i bottensediment. Arten förekommer främst i limniska biotoper, men den kan leva och reproducera sig i brackvatten med salthalt upp till 3‰. Den har frisimmande larver och kan snabbt bygga upp mycket individrika populationer.

Hot/problem: När arten uppträder i stort antal kan den konkurrera ut andra filtrerande organismer (som stormusslor) och starkt påverka den naturliga faunasammansättningen. I USA har den orsakat kraftiga ekonomiska avbräck genom att massförekomster täppt till kylvattenintag samt vatten- och avloppsledningar. Arten sprids genom att de frisimmande larverna följer med i barlastvatten samt genom att musslor fäster sig på fartyg och fritidsbåtar. Arten kan, inom de närmaste åren, förväntas nå Sverige och dyka upp i vattendrag med fartygstafrik, samt i kanaler och i delar av Östersjön där salthalten är låg.

⚡ Kvaggamusslan liknar vandrarmusslan, men är något större och har inte samma tydliga zick-zackliknande mönster.

Grovribbad olivmussla (*Corbicula fluminea*)

Utseende: Skalet är triangelformat och bukigt, svagt asymmetriskt, med ”skalbucklan” (umbo) belägen mitt på översidan, i triangelns spets. Båda skalhalvorna har tre centrala kardinaltänder och långsträckta lateraltänder på var sida om dessa. Skalet är starkt bukigt och når en längd av 20–36 millimeter och en höjd 20–33 millimeter. På skalytan finns, markerade, tämligen grova, koncentriskt anordnade ribbor. Antalet ribbor är 7–14 per centimeter, ofta i den lägre delen av intervallet. Skalfärgen är ofta olivgrön, men kan variera från ljust gulgrön-mörkt brun. Skalets insida är oftast vit eller ljust blåvit.

Biologi: Arten förekommer naturligt i Sydostasien, från Ryssland till norra Australien, samt i delar av Nordafrika. Den har, med människans hjälp, spridits till stora delar av Världen. I Europa dök den upp 1980 i Portugal och Frankrike. Under 1980-talet koloniserades Rhen och dess bifloder. Första fyndet i Storbritannien gjordes 1998 och 2003 påträffades den i Polen (i nedre delen av Oder). Arten lever främst i sötvatten, men kan även påträffas i brackvatten (5–8% salthalt). Den lever både i sjöar och i långsamflytande delar av vat-

tendrag och kan bilda stora kolonier i form av musselbankar. Arten klarar temperaturer ner till +2°C men kräver +15 °C för att kunna fortplanta sig. Den är hermafrodit med förmåga till självbefruktning. Artens embryon utvecklas i moderdjuret och upptill 2000 småmusslor kan frisläppas per dag under fortplantningssäsongen.

Hot/problem: Arten har en rad egenskaper som gör den starkt invasiv. Den kan snabbt bilda täta bestånd (musselbankar) med starkt negativ inverkan på den inhemska faunan. Igentäppning av kylvattensystem, samt vatten- och avloppsledningar, har rapporterats från Europa och USA. Spridningen sker troligen huvudsakligen med kommersiell sjöfart och fritidsbåtar. Arten kan förväntas dyka upp i mynningen av vattendrag längst Sveriges östersjökust och kan komma att spridas snabbt.

Finribbad olivmussla (*Corbicula fluminalis*)

Utseende: Skalet är triangelformat och kraftigt bukigt (jämfört med föregående art), samt svagt asymmetriskt, med ”skalbucklan” (umbo) belägen mitt på översidan, i triangelns spets, mycket likt det hos föregående art. Även hos denna art har båda skalhalvorna tre centrala kardinaltänder och långsträckta lateraltänder på var sida om dessa. Skalet liknar det hos föregående art men är mindre och ger ett mera hoptryckt intryck med en långsträckt markerad umbo. Det når en längd av 20–26 millimeter och en höjd av 20–25 millimeter. På skalytan finns, markerade men fina, koncentriskt anordnade, ribbor. Antalet ribbor är 13–28 per centimeter. Även mycket små exemplar kan oftast lätt skiljas från föregående art med hjälp av denna karaktär. Skalfärgen är ofta olivgrön, men kan variera från ljust gulgrön-mörkt brun. Skalets insida

är oftast något mörkare än hos föregående art: ljust blåmörkt violett.

Biologi: Artens ursprung är ej helt klarlagt men troligen är det (östra?) Asien. Liksom föregående art har den spridits med människans hjälp, men på grund av likheten med den grovribbade olivmusslan, och en sammanblandning av de likartade vetenskapliga namnen är delar av utbredningen oklar. Arten nådde Europa på 1980-talet och koloniserade då Rhensystemet. Ofta uppträder den i blandbestånd med föregående art. 2004 påträffades den i Polen (i nedre delen av Oder). I övrigt som den grovribbade olivmusslan.

Hot/problem: Som för den grovribbade olivmusslan.

